

Posudek oponenta habilitační práce

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Obor řízení: Speciální pedagogika

Uchazeč: PhDr. Ladislav Zilcher, PhD.

Oponent: doc. PhDr. Jan Šiška, PhD.

Název habilitační práce: ***Pedeutologické aspekty sociální distance vůči lidem s postižením***

Autor práce si klade za cíl porozumět vztahu mezi postoji učitele k lidem s postižením a fenoménem, který označuje proinkluzivní kompetencí učitele.

V části zdůvodňující volbu tématu autor odkazuje na domácí a zahraniční výzkumné práce stejně jako na relevantní strategické a lidsko-právní dokumenty. V druhé kapitole jsou vhodně vymezeny klíčové pojmy související s předmětem zkoumání. Jedním z těchto pojmů je inkluze. Inkluze je zde pojata v kontextu zdravotního postižení. Inkluze ve smyslu „*education for all*“ nicméně zůstává poněkud upozaděna a do jisté míry ztrácí na svém původním významu (srov. Např. Booth, Ainscow, Slee aj.). Za dílčí nedostatek proto považujeme absenci diskuze o omezení práce vyplývající z uvedené orientace na problematiku zdravotního postižení.

V souvislosti se sociální distancí Mgr. L. Zilcher poukazuje na spíše odmítavé postoje intaktní společnosti vůči lidem s postižením. Zde postrádáme hlubší analýzu možných příčin těchto postojů a to také z psychologického hlediska např. v kontextu strachu z neznámého. Na strach z neznámého lze nahlížet strach také jako na reflexivní automatickou (přirozenou – geneticky zakořeněnou) obrannou reakci organismu. Rovněž by bylo vhodné analyzovat některé sociologické kategorie, jakou je např. předsudek (pozitivní či negativní).

Zkoumaný výzkumný problém hodnotíme jako aktuální a to jak z hlediska současného stavu vědeckého poznání, tak z hlediska aplikace výsledků do speciálně-pedagogické resp. pedagogické praxe. Hlubší diskuzi o aplikačních možnostech výsledků by si zasloužilo zjištění, podle kterého učitelé, kteří sebe sama hodnotí jako kompetentní, vykazují větší sociální distanci k lidem s postižením.

Z metodologického hlediska práce navazuje na pozitivistickou tradici. Autor zvolil pro všechny úrovně zkoumání kvantitativní výzkumný design. Výzkumné metody odpovídají formulovaným výzkumným cílům. Autor zde zúročil metodologické znalosti získané implementací podobně zaměřených projektů, na jejichž řešení se v minulosti podílel a ze kterých práce čerpá.

Definované proměnné jsou měřeny validovanými nástroji vlastní konstrukce. Jeden nástroj je převzatý. Výsledky hodnocení psychometrických vlastností výzkumných nástrojů dokládají opodstatněnost tvrzení autora o dostatečné reliabilitě výzkumného nástroje a to u všech položek. Podobně je tomu u volby výzkumného souboru, kde lze výzkumný soubor a vzorek považovat za dostatečně zdůvodněný a reprezentativní.

Dosažené výsledky autor prezentuje přehledným způsobem. Je třeba ocenit autorovu snahu výsledky precizně konfrontovat s jinými, podobně zaměřenými výzkumy. Práce s

literaturou je co do rozsahu i počtu zdrojů na vynikající úrovni (497 položek v seznamu literatury), včetně dodržení citačních pravidel a využití aktuálních vědeckých prací zahraničních autorů. Na základě provedené analýzy zdrojů lze hodnotit dosažené výsledky jako původní a přínosné pro teorii a praxi speciální a inkluzivní pedagogiky nejen v České republice.

Autor v textu naznačuje další výzkumné problémy - otázky, které z práce vyplynuly. Rovněž navrhuje některá doporučení pro praxi. Hovoří o potřebě změny školy ve „školu v pohybu“. Zde nicméně nacházíme určitý rozpor s autorovou definicí inkluzivního vzdělávání jako dosažení didaktického *vrcholu* individualizace ve vzdělávání.

Výsledky předmětného výzkumu jsou uplatnitelné pro rozvoj oboru speciální pedagogika a příbuzných oborů. Považujeme nicméně za důležité si uvědomit určitá omezení týkající se generalizace výsledků. Za prvé je to zmiňovaná redukce tématu inkluze na problematiku zdravotního postižení. Za druhé jsou to limity související s externí validitou. Na tento limit autor také upozorňuje.

Z hlediska formální úpravy práce nevykazuje nedostatky. Je přehledně strukturovaná a kvalitně typograficky zpracovaná. Drobné chyby nikterak nesnižují kvalitu práce.

Závěr:

Přes uvedené dílčí připomínky lze konstatovat, že jde o práci, která přináší nové vědecké poznatky. Habilitační práce **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Speciální pedagogika.

V Praze 25. března 2020

Doc. PhDr. Jan Šiška, PhD.